

SMÅ MEDDELELSER

HÄRSTAMMADE PRÄSTEN OCH ANNALISTEN CHRISTIERN
NIELSEN JUEL (1533-1596) FRÅN SLÄKTLINJEN KRABBE-JUEL

(D. A. A. 1927).

Av Överste N. JUEL

„Anno 1533, Alle Helgens afften bleff ieg, CHRISTIERN NIELSEN JWEL fød“. Så börjar Christiern Juel den årsbok, som han förde under stor del av sin levnad och där han nedtecknade viktigare tilldragelser i sitt eget och sina samtidas liv och leverne med tyngdpunkten lagd på ämbetsbröderna inom prästerskapet, särskilt i Viborg stift, och händelserna i Danmark, främst i hans egen bygd, som var trakten söder om Limfjorden.

I Ny Kirkehistoriske Samlinger, Femte Bind, sid. 342-77, har Holger Fr. Rördam på sin tid infört ett utdrag av denna årsbok, vilken alltjämt finnes bevarad, ehuru i ofullständigt skick. Sålunda saknas på några ställen ett eller flera blad, varjämte anteckningar införda efter 1580 äro förkomna. I utdraget meddelar Rördam dessutom att han uteslutit en del anteckningar angående personer, som icke ha någon historisk betydelse. Huruvida dessa däremot kunde haft någon betydelse vid sökandet efter Christiern Juels anförvanter, kan sålunda här icke bedömas.

Det förefaller som om C. N. Juel börjat föra sin årsbok någon gång i slutet av 1550-talet, alltså vid c:a 25 års ålder, sedan han blivit prästvigd (i Köpenhamn 1557) och flyttat från Sorø kloster till Vitskøl (1559). Anteckningarna från och med denna tid äro nämlingen betydligt fylligare och införda i kronologisk datumföljd samt bära mera prägeln av det direkt upplevda, än de för tidigare år upptecknade händelserna, vilka äro rätt summariskt avfattade, införda utan tidsföljd och giva intryck av att vara hopsamlade i efterhand.

Det som förvånar läsaren är, att i dessa tidigare anteckningar uppgifter om C. N. Juels släkt äro så sparsamt förekommande, att de närmast lysa med sin frånvaro. Sålunda finner man i samband med anteckningen om födelsedagen ingen uppgift om föräldrarna, vilket ju annars vore att vänta. En möjlig förklaring kan vara att dessa alltjämt voro i livet, när C. N. J. som vuxen började komplettera de tidigare levnadsårens händelser, varför ett omnämnande därför syntes honom onödigt. Men om de då levde, så borde man ju i den fortsatta skrivningen finna någon anteckning om deras död.

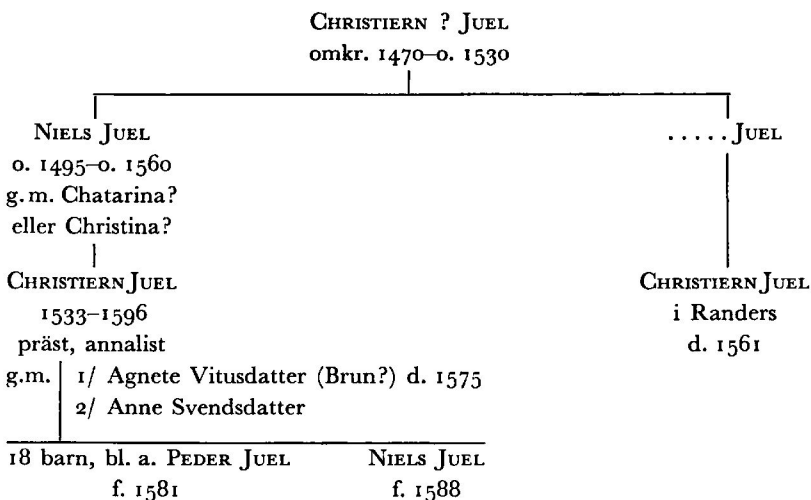
Detta är emellertid ej heller fallet. Det är ju möjligt, att uppgift härom förekommer på något av de felande bladen, varav ett fattas för år 1560, ett eller flera för 1574 och ett för 1578. Då föräldrarna sannolikt voro födda vid tiden kring sekelskiftet, är det icke uteslutet att de alltjämt kunde varit i livet vid något av de nämnda årtalen.

Vad man med säkerhet vet är alltså endast, att fadern hette Niels Juel, medan moderns namn är okänt. Möjligtvis hette hon Chatarina eller Christina eftersom prästen gav dessa dopnamn till sina två äldsta döttrar och dessa sannolikt enligt tidens sed voro uppkallade efter farmor eller mormor.

Vad man ytterligare kan utläsa av årsboken är att C. N. J. hade en kusin, som även han hette Christiern. För året 1561 står nämligen angivet att „den 2 Decembris, bleff Christiern Jewell y Randers, min faderbroders sön, ihielslagett“ och senare tillägges att gärningsmannen redan den 19. dec. blev halshuggen vid „Aalbierck ting“. Då nu både C. N. J. och hans kusin i Randers buro dopnamnet Christiern, är det ju frestande att antaga, att de i dopet fått namn efter sin gemensamma farfar, som i så fall också hette Christiern Juel. Men längre tillbaka i släktleden kan man inte komma utan att hemfalla åt rena gissningar.

C. N. J. själv hade i sina två äktenskap ej mindre än 18 barn, av vilka förmodligen 16 överlevde honom. De 7 sönerna erhöles i dopet namnen Johannes (1573), Vitus (1577), Povel (1579), Peder (1581), Niels (1588), Abild (1594) och Jörgen (1596). Det förefaller som om sönerna i första giften – med Agnete Vitusdatter (Brun?) – fått dopnamnen hämtade från moderns släkt, medan i den senare kullen åtminstone några fått dopnamn från C. N. J:s släkt.

Med stöd av årsbokens uppgifter och här ovan gjorda antaganden kan man sålunda tänka sig nedanstående tablå:

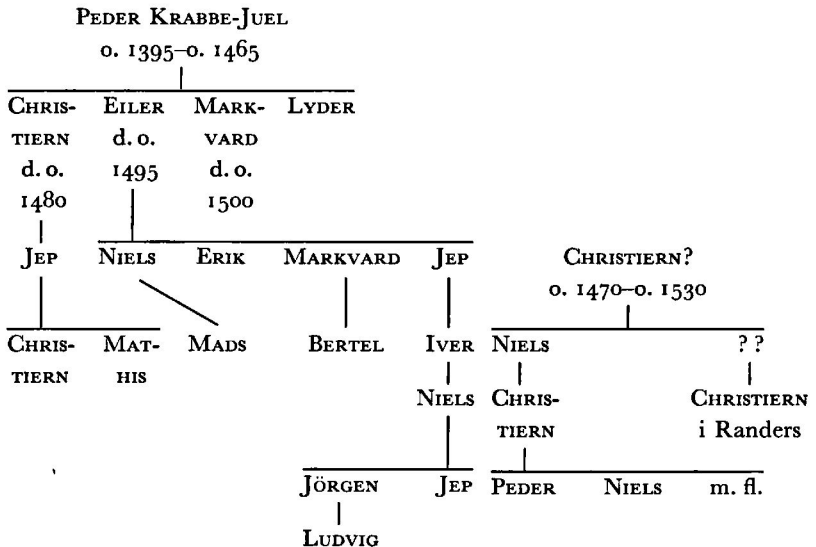

Tablå n:r 1

Christiern Nielsen Juel förde veterligen icke något vapenmärke och i hans årsbok finnes intet, som antyder släktskap med någon av de samtida grenarna av den uradliga ätten Juel. Detta torde dock icke helt utesluta möjligheten, att ett samband av något slag kan ha förefunnits i något av de tidigare släktleden, men att familjen av en eller annan anledning förlorat kontakterna och på 1500-talet betraktades som rent borgerlig.

Om man nu i våra dagar vill söka en så pass avlägsen anknytning, som här är fråga om, har man vanligtvis inte många ledtrådar att gå efter. En, ehuru ganska svag sådan, kan dock finnas i den upprepade förekomsten av likalydande dopnamn. Detta har givetvis intet bevisvärde, men kan dock ge antydning om sannolikheten av ett släktskapsförhållande.

I den stamtavla över slakten Juel (med Stiern), som finnes intagen i Danmarks Adels Aarvog, 1927, finner man i den under C. upptagna linjen Krabbe-Juel av Husby, att dopnamnen Peder, Christiern och Niels här förekomma i olika släktled under 1400- och 1500-talet. En schematisk tablå över denna gren uppställd jämsides med den för C. N. J. ovan upptagna släkttavlan och med respektive släktled inpassade efter vederbörandes sannolika livstid, giver därvid följande bild:

Tablå n:r 2

I ovanstående översikt har av familjen Krabbe-Juel endast medtagits de i D. A. A. redovisade sönerna. Beträffande döttrar finnes på dess stamtavla endast två upptagna. Förmodligen har i de olika släktleden både antalet söner och döttrar varit större, än vad man numera känner till.

I motsats till de i D. A. A. för slakten Juel (med Stiern) angivna

huvudlinjerna A. och i synnerhet B., vilka tidigt kunna hänföras till vad man brukar kalla högadeln i Danmark, förefaller det som om linjen C. – Krabbe-Juel – intagit en betydligt blygsammare ställning och med tiden sjunkit ned bland den på Jylland under medeltiden talrikt företrädde lågadeln. Ingen av släktens medlemmar har innehaft något ämbete av betydelse och flera av dem äro kända endast till namnet kompletterat med något årtal, varjämte ett par namngivna personer som anses höra till denna linje, icke har kunnat beredas plats på stamtavlan. Man får det intrycket, att en släktlinje med så många vaga och ofullständiga uppgifter möjligen har haft andra förgreningar än den man hittills känner till. Det visar sig t. ex. enligt uppgift i Repert., II, nr 5968, att priorn i Hundslund kloster Markvard (Pedersen) Juel var gift – sannolikt med en Spend. Huruvida makarna efterlämnade barn eller ej är emellertid okänt. Det kan, som ovan nämnts, inte heller anses helt utslutet, att de gifta haft flera barn, eller att andra i stamtavlan upptagna kan ha varit gifta och efterlämnat avkomma.

Sett mot denna bakgrund kan det vara fullt möjligt, att prästen Christiern Nielsen Juels härstamning på något sätt an knyter till familjen Krabbe-Juel. Det kan måhända röra sig om en kognatisk härstamning, där t. ex. i något av Krabbe-Juelarnas släktled en dotter blivit gift med en ofrälse – en bland lågadeln icke ovanlig företeelse – och att barnen upptagit moderns familjenamn. Det kan även tänkas, att en måhända fattig sidolinje genom ofrälse giften förlorat rätten till de adliga privilegierna och att medlemmar av denna sidolinje gått över till det andliga ståndet, som erbjöd en icke oväsentlig social standard utan att kräva någon adlig värdighet. Ehuru Christiern, Niels och Peder voro helt vanliga dopnamn i Danmark under medeltiden, kan man inte helt bortse från möjligheten, att deras upprepade förekomst i prästen C. N. J:s familj antydde medvetandet om en förgången släktförbindelse, som man alltjämt önskade markera.

Huru därmed än må förhålla sig, så torde det dock numera bliva beroende av en ren slump, om man i arkiven skulle kunna finna sådana uppgifter, som antingen bekräfta eller bestrida den i rubriken till denna uppsats framställda frågan om Christiern Nielsen Juels härstamning.

Beträffande Peder Krabbe-Juels egen härstamning må kanske i detta sammanhang följande synpunkt framhållas. I sin orientering över ätten Juels förgreningar antager D. A. A., att Peder möjligen var son till Palle Juel till Ögelstrup. Enligt den familjekronika, som nedtecknats av dennes sons sons son, Iver Kjeldsen Juel till Stubbegaard, hade emellertid Palle Juel syskon, som tillsammans med honom ägde „al Raasted og Idum Sogn“. Vilka dessa syskon voro tycks vara obekant. Det kan därför även tänkas, att Peder Krabbe-Juel var son till en förmodligen yngre broder till Palle Juel. Detta kunde förklara den förskjutning i ålder, som man finner mellan släktleden efter Palle Juel och jämförliga led hos familjen Krabbe-Juel. Representanter för denna gren äro genomgående yngre än motsvarande generation på huvudlinjen.

N. JUEL